

Archipel aan de staart
van Alaska: de Aleoeten

43

reizen

Kamperen bij Noorse Nederlanders

'Rondje Noorwegen' is een initiatief van Nederlands sprekende campingeigenaren. Op hun website staat informatie over hun campings en de omgeving. Je kunt ook bij oud-schaatskampioen Kees Verkerk kamperen: hij beheert camping Hamresanden Resort.
www.rondjenoorwegen.nl
www.hamresanden.no

Abdij van Middelburg open voor bezoek

Tot 1 november is het abdijcomplex van Middelburg te bezoeken. De Statenzaal, de Crypte en de Kruidtuin zijn te bekijken, maar ook de drie kerken, via kloostergangen verbonden. De abdij is omstreeks 1100 gesticht door monniken uit Vlaanderen en is nu in gebruik als zetel van de Staten van Zeeland.
www.vvzeeland.nl

Forten en vuurwerk op Malta

Malta telt meer vestingen en verdedigingslinies per vierkante kilometer dan welk ander land ook. En er is elke dag wel ergens een feest, steevast afgesloten met vuurwerk.

tekst JOOST VERMEULEN
foto's RÉNIE VAN DER PUTTE

In de fundamenten van het Middeleeuwse fort van Valetta zijn in WO II schuilkelders aangebracht. Langs de hele kustlijn staan wachttorens die de Maltezers ridders daar in de 16de en 17de eeuw hebben neergezet. Dwars over het eiland loopt een lange verdedigingslinie, met bunkers en betonnen constructies, de herinneringen aan de Engelse angst voor een invasie door de Fransen eind achttiende eeuw. En de omwalling van de vesting Mdina/Rabat behoort tot een van de allerbest bewaarde geheel Middeleeuwse ommuurde steden van Europa.

"Ons eiland is eigenlijk één heel groot fort," zegt Stephan Spiteri, als historicus verbonden aan de orde der Maltezer ridders. Die organisatie is nauw verbonden met het krijgshaftige verleden van dit eiland. Want deze ridderorde, die sinds 1530 haar zetel op Malta heeft, bouwde de enorme forten en vestingen van Valetta en de vier zustersteden aan de overkant van de grote

'Alles met één doel: het bestrijden van de grote Turk'

haven. En de Maltezer ridders organiseerden ook het netwerk van wachttorens langs de gehele kust en versterkten de steden en dorpen in het binnenland. Stephan Spiteri: "En dat alles met maar één doel: het bestrijden van de 'grote Turk'."

Want hoewel de Johanieter orde ruim vier eeuwen eerder was opgericht met als taak de ziekenzorg en de bescherming van de pelgrims in het Heilige Land, waren deze twee taken langzaam naar de achtergrond verdwenen. "De ridders van Malta zagen het bewaken en versterken van de Westerse – lees: ka-

tholieke – hegemonie in het gebied van de Middellandse Zee tegen de oprukkende Turkse macht voorlopig als hun allereerste prioriteit."

Eén van de belangrijkste wapenfeiten in de strijd tegen de Turken vormt het beroemde beleg van Malta uit 1565. In het voorjaar van dat jaar landde een vloot van 138 Turkse oorlogsschepen iets ten westen van het huidige Valetta. Een leger van meer dan 40.000 soldaten werd aan wal gezet. De Maltezer ridders trokken zich haastig terug in het fort Sint Elmo, op de punt van het schiereiland van Valetta, en in de forten St Angelo en Birgu aan de overkant van de grote haven. St. Elmo wisten de Turken uiteindelijk, na een belegering van weken, in te nemen. De laatste negen verdedigers werden gevangen genomen, onthoofd en gekruisigd.

De twee andere forten, waar op het laatst nog slechts enkele honderden verdedigers aanwezig waren, wisten de Turken echter niet in te nemen. Op 7 september, na bijna vier maanden, werd de belegering tot ieders verbazing echter plotseling opgeheven. Vanwege deze wonderlijke overwinning is 8 september ook nu nog een nationale feestdag op Malta. Die wordt groots gevierd met processies en een enorm vuurwerk.

Want vuurwerk en processies vormen naast verdedigingswerken belangrijke cultuurhistorische kenmerken van dit mediterrane eiland. Vanaf het begin van het voorjaar is er bijna elke dag wel ergens een optocht die afgesloten wordt met grote hoeveelheden Bengaals vuur en vuurpijlen. Afgezien van de vele heiligendagen – Malta is dankzij de eeuwenlange overheersing door de streng katholieke Maltezer ridders een zeer katholiek land – heeft elk dorp en in de steden elke wijk zijn eigen feestdag. Iedereen versiert dan zijn huis, de straten worden versierd met lampen en beelden: van heiligen, maar soms ook fantasieafbeeldingen die elementen uit de Maltese geschiedenis weergeven.

Valetta, gezien vanuit Victoriosa.

Maar niet alleen op feestdagen ligt de geschiedenis op Malta voor het oprapen. Het hele eiland is ermee doordrenkt. De hoofdstad Valletta staat vanwege zijn historische rijkdom zelfs in zijn geheel op de werelderfgoedlijst van de Unesco. Een blik vanaf de Upper Baraka Gardens over de stad en de haven en je begrijpt onmiddellijk waarom. Nog mooier trouwens is het uitzicht vanaf de ander kant van de haven. Op de punt van het schiereiland Senglea bijvoorbeeld kun je het volledige historische havenfront overzien met de contouren van fort Sint Elmo op de achtergrond.

Bij het uitkijken over die stad valt ook direct de enorme hoeveelheid kerken op. Je zou het verhaal, dat er alleen al in Valletta voor elke dag een andere kerk is, bijna gaan geloven. Wanneer je alle kerken van het eiland telt, kom je zeker aan zo'n aantal. Elke wijk, elk dorp telt verscheiden godshuizen. En dat zijn vaak enorme barokke gevallen. Waar tussen naast monstrueuze bouwwerken echte juweeltjes, met verrassend fraaie interieurs te vinden zijn.

Kijk bijvoorbeeld je ogen uit in de

grote kathedraal van Mdina, waar de hele vloer bestaat uit veelkleurige marmeren grafstenen, de ene nog mooier, ingewikkelder en kleurrijker dan de andere. En verbaas je over de enormiteit van de Rotonda in het nabijgelegen stadje Mosta. In de Tweede Wereldoorlog werd dit gebouw, met een koepel die net zo groot is als die van het Parijse Pantheon, getroffen door een bom. Die ging dwars door het dak en vervolgens dwars door een groot schilderij van Maria om vervolgens zonder te ontploffen over de marmeren vloer de kerk uit te rollen. Ook dit mirakel geeft reden tot feest. Het beschadigde portret van de Heilige Maagd wordt op 15 augustus plechtig door de stad gevoerd.

De bom ging dwars door de kerk en rolde naar buiten

Nederlandstalige site over Saarland

Handig voor een populair wandelgebied bij Nederlanders: een Nederlandstalige website over Saarland. Met adressen van hotels en vakantiewoningen, diverse fiets- en wandelarrangementen en beschrijving van de bezienswaardigheden in deze liefelijke, groene, heuvelachtige streek.
www.toerisme-saarland.nl

Toeristengidsen voor België

Op de nieuwe website www.365.be staat alles over de bezienswaardigheden van België. De website hoort bij de belangrijkste gids van België: de *Attractiegids*. Het Belgisch Verkeersbureau Wallonië-Brussel biedt het magazine *Verrassend België 2010*.
Bestellen: www.belgie-toerisme.nl, tel 0900-2020107

Op safari in Kenia.

Online offertes voor safari in Kenia

Wie erover denkt naar Kenia, te gaan, kan nu eenvoudig de prijzen van verschillende safari's opvragen. Op de website van Kenya Association of Tour Operators (KATO) kun je een formulier invullen met de reiswensen. Vervolgens ontvang je maximaal vijf offertes van KATO-leden.
www.katokenya.org

Wijnfeesten met shuttlebus in Südtirol

Van 13 mei t/m 12 juni is in Südtirol de *Vino in Festa*. Hierbij vormen de 15 wijnbouwstadjes, gelegen aan de Weinstraße, het decor. Nieuw is de wijnsafari: een ontdekkingsreis langs de wijnroute. De wijnmaand wordt afgesloten met de Nacht van de Wijnkelders. Het vervoer wordt dan verzorgd door shuttlebussen.
www.suedtiroler-weinstrasse.it

Processie in Mdina-Rabat.

De tempel van Hagar Qim onder zijn beschermende overkapping.

Verbazen doen ook de talrijke prehistorische monumenten die het eiland rijk is. Volgens dr. Ruben Grima, conservator van het archeologisch museum in Valetta vormt de prehistorie de eerste grote bloeiperiode van dit eiland. Rond 4000 begon men overal op het eiland met het bouwen van grote, monumentale complexen.

Van die oudste periode is nog een 'tempel' over in de omgeving van het plaatsje Mgarr. Deze site, die Skorba heet, is ruim duizend jaar in gebruik gebleven. Hoogtepunt van de prehistorische tempelbouw vormen echter de tempels van Tarxien, Hagar Qim en Mneidra aan de westkant van het eiland. Hoe het mogelijk is dat men met de beperkte technische middelen van toen zulke monumentale gebouwen heeft kunnen neerzetten, zal wel altijd een raadsel blijven. "Hoewel dat uit de mond van een archeoloog raar klinkt, moeten we het misschien ook helemaal niet willen begrijpen maar er gewoon van genieten," aldus Ruben Grima. Dat neemt echter niet weg dat hij in het nieuwe bezoekerscentrum

dat bij Mneidra en Haqar Qim gebouwd wordt, probeert de groeiende stroom bezoekers op verantwoorde manier iets bij te brengen van wat het jarenlange onderzoek dat hij samen met zijn collega's uitvoerde, al aan het licht heeft gebracht. "Want verbazen is mooi, maar er moeten geen onzinverhalen worden verteld."

De twee grote tempels langs de

winderige zuidwestkust van het eiland zijn de afgelopen jaren voorzien van een futuristische overkapping. Ruben Grima: "dat zullen sommigen ongetwijfeld betreuren, maar het was absoluut noodzakelijk. Want de tempels begonnen zwaar te lijden onder de wind en de regen."

Een korte rondleiding aan het einde van de middag volstaat om ons in

ieder geval te overtuigen. Op heel veel plekken zagen we hoe weer en wind het steen al hadden aangetast. Een intensieve meetcampagne heeft aangetoond dat nu de overkapping erop zit, die aantasting vrijwel tot stilstand is gekomen.

Een andere plek waar men drastisch heeft moeten ingrijpen om verder verval te voorkomen, is bij het *hypogeum* (ondergrondse complex) van Hal Saflieni. Het is een unieke verzameling van onderaardse tempels en graven. Ook dit prehistorische complex prijkt op de Unesco Werelderfgoedlijst. Een netwerk van zalen en gangen strekt zich over een enorme oppervlakte uit onder wat nu een negentiende-eeuwse buitenwijk van Paola is.

Tot een paar jaar geleden kon je hier als toerist uren ronddwalen. Nu is het bezoek strikt gereguleerd en is er slechts een fractie van het geheel te bezichtigen. Ook dat was volgens Ruben Grima noodzakelijk: "De bezoekersstromen waren niet meer te controleren. Het werd gevaarlijk en bovendien, de condens veroorzaakt door de enorme hoe-

veelheden bezoekers tastte het delicate ecosysteem binnen aan."

Ondanks alle maatregelen tot behoud en beheer van het cultureel erfgoed die al genomen zijn, is er nog heel veel wat dringend verbetering nodig heeft. Zoals de unieke achttiende-eeuwse verdedigingslijn die dwars over het eiland heen loopt. Daarvan zijn pas onlangs onlangs de eerste stukken gerestaureerd. De oorzaak is geldgebrek. Het zelfde geldt voor de tientallen kappen en kerkjes in het binnenland.

Ruben Grima: "We hopen dat nu Malta bij de EU hoort, we uit Brussel geld krijgen voor deze projecten. Maar dan zal ons land eerst wel moeten stoppen met de vogeljacht."

Ondanks aanhoudende verzoeken van de EU wordt er op namelijk Malta nog steeds druk op vogels gejaagd. Vooral de jacht tijdens de vogeltrek is een belangrijke oorzaak van de achteruitgang van veel Europese soorten. Onlangs ontving men in Valetta dan ook een oekaze uit Brussel waarin met sancties werd bedreigd als de vogeljacht niet wordt aangepakt.

www.visitmalta.com

Straatversiering voor het zoveelste feest.